

ÎN EDITURI BRAȘOVENE

CIMITIRUL EROILOR, de Adrian Lesenciuc
(Libris Editorial, Brașov, 2017)

În anul 2014, la eLiteratura, apărea volumul *Sfântul Urman din Pulistan* semnat de Adnan Aranian, cu specificația „roman interzis în Bheristan”. Cartea s-a lansat și la Brașov fără să se știe cine era autorul și ce era cu țara asta. Ulterior, am aflat că romanul era de fapt al lui Adrian Lesenciuc, care se juca și de data asta, voind să vadă dacă o carte se poate vinde și fără să beneficieze de un nume cu notorietate. Mărturisesc că nu am urmărit impactul experimentului, deși mă interesa dacă eticheta de „interzis” se va fi constituit într-un „cârlig” pentru o reușită de marketing. Nu cred, însă, că editura a susținut printr-o serioasă campanie de PR jocul autorului, de vreme ce nu s-a creat un ecou deosebit. Dovadă e și faptul că, în 2017, Adrian Lesenciuc reeditează acest roman, de data asta cu numele său, schimbându-i și titlul. Astfel apare *Cimitirul eroilor*, la Libris Editorial, în condiții grafice deosebite. Încă de la început cartea se bucură de interesul cititorilor și al criticii și este semnalat de numeroase cronică favorabile. Se poate trage, astfel, concluzia, pe care nu o comentez aici, că numele vinde și impune cartea! În acest caz, e bine că este așa și pentru că, astfel, ajutat de notorietatea autorului său, acest roman se întâlnește, spre bucurie, cu noi. Voi încerca, în cele ce urmează, să motivez de ce.

Înainte să fac asta, pentru cei care nu știu, dar și pentru că este un detaliu care devine semnificativ pentru carte, devoalez faptul că Adrian Lesenciuc (născut în 1975), dincolo de activitatea sa scriitoricească importantă (poezie, critică literară, proză), de promotor cultural și de conducător (este la al doilea mandat ca președinte al filialei Brașov a Uniunii Scriitorilor din România), este profesor universitar (cu grad de locotenent-colonel) la Academia Forțelor Aeriene „Henri Coandă” din Brașov, unde predă comunicare și științe militare. De ce e important acest lucru, dincolo de fireasca fixare a autorului? Din două motive, legate strâns unul de altul. Primul ține de faptul că întreaga acțiune a romanului se derulează pe un fundal cazon și este limpede, astfel, că autorul scrie pe baza unei vaste experiențe. Și doi: acest fapt, proiectat pe ecranul mai mare al societății românești (chiar dacă i se dă un alt nume), face ca romanul să nu fie, cu adevărat, chiar dacă a fost citit astfel (Voicu Bugariu, Răzvan Voncu), o *distopie*. Da, dacă luăm *ad litteram* termenul, putem vorbi despre o ficțiune distopică, dar, în adevăr, Adrian Lesenciuc oferă o *poză* dureros de fidelă a României de azi și de ieri. Pe lângă asta, descrierea lumii cazon e clar că este o prelucrare cu talent

a multor elemente autobiografice. Spun asta și pentru că, citind cartea, mi-am reamintit din plin despre timpul petrecut în armată. Toată bătaia de joc, toată mitocănia, tot absurdul, chiar și sinuciderile, nu sunt ficțiune! Așa a fost! Pot mărturisi, alături de mine, o sumedenie de tineri care au fost chemați să „devină bărbați” făcând armata. Câți „pufani” sau „bibani” nu s-au „bucurat” de tratamentul umilitor al gradaților, al „veteranilor”, al „tablagiilor” și chiar al ofițerilor, fie ei inferiori sau superiori?! Nădăjduiesc că nu mai este așa. Apoi, noi cei din generația X (sau a „decreștelor”, cum s-a numit în țara noastră) chiar am uitat cum s-a trăit în comunism, am uitat privațiunile, teama, sărăcia, lipsa de perspectivă? Despre interminabila tranziție nici nu mai vorbesc!... În fine, faptul că Adrian Lesenciuc așază toate aceste imagini, toate aceste amintiri într-un spațiu ficțional, faptul că da evenimentelor o aură de ironie amară, pe de o parte diminuează șocul cititorilor aflați la maturitate, iar, pe de altă parte, îi dă autorului o mai mare libertate și lejeritate (loc de întors și de augmentare) în a aborda teme individuale și sociale sensibile; dar, repet, „Bheristanul, țară stranie, creștină, situată undeva într-un Orient incert” (cu toponimie și onomastică indo-iraniană) este o mască (coerentă) pentru un amestec (în tușe apăsate) a unui azi și ieri românesc! Nu avem distopie, nu avem realism magic, e doar realul ficționat.

Dincolo de această oglindă camuflată, cred că *Cimitirul eroilor* este, în primul rând, un *bildungsroman*, adică, cum spune definiția, „un roman care prezintă procesul de formare a unei personalități sub acțiunea educației și a experienței dobândite prin participarea la frământările vieții sociale”. Frământările vieții sociale (proiectată în cea personală) sunt date de trăsăturile și amprentările unei dictaturi: stratificare socială, lipsa ideilor democratice, nedreptate, frică, o elită a imposturii și a incompetenței, o propagandă a minciunii, conformism și ideea că individualismul e ceva negativ, un sentiment de lehamite sau dezgust față de lumea exterioară, o memorie instituțională unică, sărăcie, o constantă supraveghere, corupție, uzurpare a valorilor ș.a.m.d.. Ei bine, în acest mediu, în acest context, personajul principal, Adam Urman, după moartea mamei și mutilarea tatălui (în urma unui accident) și după ce împreună cu frații săi ajunge să cerșească (din cauza ticăloșiei mătușii la care fuseseră lăsați în grijă), ca singură soluție la sărăcie și la disperare, ajunge copil de trupă. Devine apoi elev la Liceul Militar „Farid al II-lea” din Darazabad și apoi cadet la Școala Superioară de Război. În urma absolvirii devine locotenent. Deși este capabil și își îndeplinește cu atenție îndatoririle, pentru că nu are pile-cunoștințe-relații, pentru

că sistemul este cangrenat, nu este nici valorizat, nici nu are vreo șansă de promovare, de reușită. Mai mult, șansa iubirii îi este și ea sufocată, iar pasiunii sale pentru istorie i se tot pun bețe în roate! Sistemul nu acceptă decât trecutul definit de el și este gata să suprimă pentru asta! Orice altă perspectivă, care relativizează iluzia grandomaniei, care poate oferi adevăr și, prin extensie, speranță, nu este admisibilă! Locotenentul află asta la 27 de ani, când cea de-a doua speranță a iubirii îi este, de data asta, chiar ucisă! Adrian Lesenciuc reușește, în cele 11 capitole, să creeze trepte de tensiune și să surprindă cititorul. Epilogul este cel care rezolvă întreaga carte, prilejuindu-ne reîntâlnirea, după 30 de ani, cu fostul locotenent care a devenit... sfânt! Aceasta este povestea, deloc simplă, a Sfântului Urman din Ksatommat (în prima versiune a cărții Sfântului Urman din Pulistan, o regiune a Bheristanului), un schimnic care face minuni în preajma vârfului Varan (un fel de Vârful Postăvarul)!

Ce surprinde, în primul rând, la Urman este faptul că, în ciuda umilinței, inumanului, grotescului care îl înconjoară, el nu își pierde umanitatea! Aproape că nu îți poți explica cum de nu este corupt, cum de nu face compromisuri, nu devine un *om al sistemului*, nu cedează, nu trece linia. Și asta în situația în care tarele societății închise (dar, totuși, cu mici supape) se regăsesc la putere mult mai mare într-un loc închisore, cazarma (de altfel senzația asta de gri, de aer de republică sovietică caucaziană, de spațiu neluminat, arid, o ai fizic pe toată derularea romanului!). Cu toate astea Urman nu se degradează, ființa sa doritoare de absolut, de frumusețe nu este atinsă major. Idealurile lui gravitează în jurul iubirii de țară și a interesului față de istoria adevărată, ca generatoare de identitate solidă. Crede în eroism, în datorie, dar ancora cea mai puternică este promisiunea (de a fi cumpătat) făcută tatălui! Cred că asta este mesajul cel mai frumos al romanului: că mediul nu poate macula până în străfunduri, că (prin atenție, control și încordare) omul poate rezista dezumanizării! Mai mult, insul nu are voie să fie un simplu martor și, chiar dacă nu generează schimbări politice, în cercul său este chemat să introducă normalitate, rațiune, sens, firesc. În această logică, romanul lui Lesenciuc are o puternică atitudine civică și pro-responsabilitate. Dincolo de poveste, găsim, ca suport, un puternic substrat filosofic care invită la reflecție. Discuțiile sau gândurile personajului principal despre biserică și credință, biserică și putere, societate, normă, îndoială și Dumnezeu, respectul pentru trecut și eroism, sistem și „efectele lui corozive” (capitolul 11), indiferență și solidaritate, eliberare, conformism (aflăm că Bheristan înseamnă *țara oilor!*), istorie, limbă și cultură (ca ancore și marcatori identitari) sunt profunde și foarte bine dirijate. Adrian Lesenciuc reușește prin acest roman să pună în discuție criza profundă în care se află societatea românească, produsă, mai ales, de impostură și contraselecție. În ce privește scriitura, e clar că avem în față produsul literar al

unui prozator matur, cu multiple instrumente, cu o capacitate descriptivă superioară și cu o frazare elegantă, poetică. Cu toate acestea, romanul nu se citește greu și nu obosește. În ce privește apropierea tematică și de atmosferă, sunt de acord cu trimerile la *Orașul și câinii* al lui Mario Vargas Llosa, *Deșertul tătarilor* de Dino Buzzati, *Generalul armatei moarte* de Ismail Kadare (aș adăuga, pentru senzația apăsătoare de gri, și *Firida rușinii*) și chiar *Nepotul lui Dracula* de Alexandru Mușina. Lectură cu folos!

CE MULT TE-AM IUBIT!, de Cezar Pârlog
(Libris Editorial, Brașov, 2018)

Îl știu pe Cezar Pârlog de la prima lui carte (*Flori, fete, fițe sau băieți*, 2014) și am fost prezent și la lansarea brașoveană a celorlalte două (*Life stuff sau Învățături pentru Andreea* și *Electric puzzle*, 2016 și 2017). Deși am vorbit despre cărțile lui, nu am reușit până acum să îi fac nici o recenzie. Îi eram dator. Nu amicului, ci scriitorului. Pentru că merită! În primul rând, în ce îl privește, aproape că nu îți vine să crezi că un doctor în științe militare, lector universitar la Universitatea Națională de Apărare „Carol I” poate să scrie așa. Asta a fost uimirea mea de la început. Unde mai pui că scriitorul acesta ironic și lejer este prezent în antologii importante, are multe premii și a colaborat cu publicații foarte cunoscute: „România literară”, „Dilema Veche”, „Adevărul”, „Historia”, „Cațavencii” ș.a.m.d.. Și atunci cum se poate ca un literat serios să scrie atât de „n-serios”? Tocmai aici e pariul! Cezar Pârlog descoperă, încă de la început, spațiul acesta mai jos de idee, mai jos de ifose și metafizică, unde viața reală amestecă, intimidează, nevoi, dorințe, mizerii, răutăți, ridicol, vulgaritate, puțințe și neputințe, minciuni, dureri etc.. Minunat este felul minuțios în care descrie acest mărunț al vieții, franchețea și maliția fină cu care o face. E un amestec de inocență și de jucată prefăcătorie, care te face să simți că viața de fiecare zi este, până la urmă, un fel de comedie tristă, iar acest *homo sapiens* este doar un animal adesea penibil. În acest al patrulea volum, mic și cochet, Cezar revine la textele scurte, la genul de materiale pe care le publica la „24 FUN”. Subiectul cărții: dragostea (în toate înțelesurile și aplicațiile ei, cu toate minciunile care o însoțesc și împachetează dorința)! *Ce mult te-am iubit!* cuprinde 109 pastile, tablete, care alcătuiesc agenda cu relații/iubiri a unui bărbat plasat pe orizontala vieții, fără prea mari pretenții filosofice, doritor (mai ales) de femei (de toate felurile), un fel de donjuanist de telenovelă. 109 numere de telefon, 109 nume, 109 flash-uri/adnotări care fac un ragașier inedit de toată frumusețea și de bun amuzament! Fiecare dintre aceste pastile ar asigura succesul oricărui actor de stand-up. Felicitări, Cezar!